

עונג שבת

גליון מס' 2242 / מערכת 0556712073

שנה מ"ה

ש"ק פר' "אחרי מות-קדושים" תשפ"ה

"ונתתי פני בנפש האכלת את הדם והכרתי אותה מקרב עמה" [י"ז, י']

שניהם מקרב עמם" [כ, י"ח] כי נפשו של אדם מחמדתו, אבל לגבי מולך, "ופנה אל האוב והידעוני" כתוב "והכרתי" שמיוחס הפעולה להשי"ת. ולכן בדם כתוב ונתתי פני בנפש האוכלת את הדם, ואמרו בת"כ [פ"ה, ד] פונה אני מכל עסקי ועוסק אני בו. וכן בנותן מזרעו למולך כתיב "ושמתי פני". ומעתה בוא וראה, גבי יוה"כ בפר' אמור, לגבי אכילה שהוא לתאבון, שתאב לאכול, כתוב ונכרתה, אבל במלאכה שאינה לתאבון, רק להכעיס ביוה"כ לבעוט בו, כתוב והאבדתי את הנפש, היינו מיוחס הפעולה להשי"ת.

"לא תשנא את אחיך בלבבך, הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" [י"ט, יז]

הרע שעשה] ואומרו לא תשא עליו חטא, פירוש אל תחליט בדעתך שמה שנסבב מאחך [הדבר הרע שנדמה לך שעשה], ברשע עשאו, ועודנו עומד בחטאו, עמוס על שכמו, אלא תהיה דן אותו לכף זכות, ותוכיחנו, וע"י התוכחה יהיה אחד משני דברים, או יתן אמתלא לנעשה, ואין חטא [יתברר לך שבכלל לא חטא, לא כפי שחשבת בטעות] או יתחרט על המעשה וישוב לבל עשות כדבר הזה, והרי הוא כרע כאח לך". התנהגות כזו תפתור רבים מן הסכסוכים שבין אדם לחברו.

שואל ה"משך חכמה" מדוע אצל אכילת דם נא' בלשון קשה "והכרתי אותה מקרב עמה", התורה מייחסת את העונש לקב"ה ואילו לגבי אכילת חלב נא' בפר' צו [ז', כה] "כי כל אוכל חלב... ונכרתה הנפש האוכלת מעמיה" מבלי לייחס את העונש להשי"ת.

ומתרץ שבחלב שאוכל לתאבון כתוב ונכרתה בלי לייחס הפעולה להשי"ת. אבל בדם שנפשו של אדם קצה בו, שאכילתו הוא להכעיס, כתוב והכרתי אותה מיוחס אל השי"ת. וממשיך המשך חכמה לבאר דוגמאות נוספות: בפר' עריות כתוב "ונכרתו

פרש"י "לא תשא עליו חטא – לא תלבין את פניו ברבים" דהיינו כאשר מקיימים מצות "הוכח תוכיח את עמיתך" יש להיזהר לעשות זאת בצנעה ולא להלבין פניו ברבים. האור"ח מפרש את הקשר בין תחילת הפסוק "לא תשנא את אחיך בלבבך" להמשך הפסוק "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" וכן הוא כותב "פרוש אם נסבב מאחך דבר הגורם לשנאתו, לא תשנאהו בלבבך [אל תשמור את זה בלב] אלא בפניך דבר אליו תוכחות [תגיד לו מה שידוע לך אודות הדבר

כללו של דבר: האדם הזה עלול הוא שיצא מן העולם נקי מנכסיו, היינו הקניינים הנצחיים של תורה ומצוות, ויהיה ממולא תמורתם בעוונות רבים ועצומים, מינים ממינים שונים, של כמה וכמה אנשים, שלקח מכל אחד לפי ערך הביזיון והכלימה שהגיע להם על ידו בימי חייו. על כן הזהיר אותנו דוד המלך עליו השלום, תחילת הכל, לנצור לשונו מרע, ואחר כך סור מרע ועשה טוב. כי על יד שינצור לשונו, כמה מהטוב שיזמין לו הקב"ה, אם מעט ואם הרבה, על כל פנים בידו ישאר ולא ינתן לאחרים חילו. [סם החיים]

כתב ה"חפץ חיים" [שמירת הלשון] שער הזכירה, פרק ד' בשם הג"ר רפאל הכהן מהמבורג זצ"ל וזה לשונו: ואם כן הדבר, מי שמוטבע חס ושלום במידה הרעה הזאת, להריק על חברו כחיצי לשונו תמיד, לא יועיל לנפשו בשום חכמה ועצה, אפילו אם ירגיל את נפשו תמיד לתורה ולמצוות, כי מיד שישתכר שבוע או שבועיים איזה אושר נצחי, על ידי תורה ומצוות, ימצא את חברו בחיצי פיו, ויתנם לו זכויותיו לנצח, וייקח תמורתם את עוונותיו. ואם אחר כך ישתכר עוד איזה חדשים או שנים את האושר הנצחי, גם כן יסובב לו אדם אחר ויתנם לו, כנ"ל, וכן תמיד עד יום מותו, חס ושלום.

הלכות טעימה בקדוש

המקדש. ג. אם לא טעמו המסובין כלל מכוס הקידוש ג"כ יצאו ידי חובת קידוש הן בליהל והן בבוקר [ו"א שבבוקר צריך דווקא לטעום ולא הוזכר בפוסקים]. ד. אם השומעים דיברו לפני שטעמו מהכוס אפי' שהמקדש כבר טעם צריכים לברך בורא פה"ג. ה. אם המקדש הפסיק בין קידוש לטעימה והשומעים לא הפסיקו הם יצאו יד"ח והוא יחזור לברך בופה"ג. [לביורורים בהל' בטל. 5708673]

"ואהבת לרעך כמוך"

וביקש שיצרפיהו להיות חבר המוסד, ולעזור להם בעצה ותושיה. כה נהג כשביקר בערים שונות, כגון בבתי החולים אשר בוורשא, ברעסלא ועוד.

במנהגים אלו נהג רבי עקיבא איגר שנים רבות. מדי יום ביומו היתה מצות ביקור חולים כלחם חוקו, וגם כשבא לכהן כרבה של העיר הגדולה פוזנא המשיך במנהגו. אולם לאחר זמן רב, בשבתו בעיר וטרדותיו הרבות השתרגו על צווארו, והוא גם התקרב לזקנה וכוחותיו נחלשו, הוא ראה שאין באפשרותו לקיים אישית מצוה יקרה זו. עם כל זאת לא אמר נואש, שכן אנשים נאמנים בכסף מלא, מינה אותם שיהיו "שלוחיו של אדם כמותו" ושילם להם מכיסו.

היו השליחים הולכים מדי יום ביומו לבקר חולים בעיר, שאלו בשלום החולים בשם ר' עקיבא איגר, התעניינו במצבם ומחלתם, הגישו לחולה את מנחתו המסורתית, חבילת מעדנים ומגדנות, רשמו את שם החולה ושם אמו. לאחר מכן היו השליחים מתייצבים לפני ר' עקיבא איגר ומדווחים לו על פרטי הביקורים "פלוגי מחלתו מתגברת, אלמוני הולך ומבריא" וכדו'. לאחר מכן היו מגישים לו את שמות החולים והיה מעתיר עבורם. [חוט המשולש] [חיים וחסד]

א. המקדש צריך שיטעם מהכוס מלא לוגמיו ואם קשה לו לשתות יטעם מעט ואחר שגם יוצא ידי חובה בקידוש ישתה מלא לוגמיו. בדיעבד מצרפים כמה ששתו שעור הנ"ל ואפי' לא טעם המקדש. ב. כמה מנהגים יש בשתיית המסובין, יש טועמים מכוס המקדש עצמו ויש ששופך לכוסות שלהם. אם מוזגים לכל אחד מהמסובין מעט יין בכוסם לפני הקידוש חשוב ג"כ שיטעמו מהכוס של ברכה, ובזה יכולים לטעום אפי' לפני

למרות טרדותיו הגדולות של רבי עקיבא איגר, רבה של פוזנא, בהנהגת קהילתו, הרבצת תורה לתלמידים וכתובת חידושים ותשובות – מצא בכל יום פנאי לרדוף צדקה וחסד, ושם להיטיב לזולתו למעלה מיכולתו. נפשו הטהורה של רבי עקיבא איגר דבקה במצות ביקור חולים. כשאך שמע על יהודי שנפל למשכב, בא לבקרו בביתו. כשנכנס לחולה, היה מעניק לו מיני מטעמים ומגדנות שיערבו לחיכו, כדי להשיב את רוחו. התעניין בפרטי מחלתו ובמקום הצורך היה משתדל להזמין רופאים. לאחר מכן היה שואל אם החולה לשמו ושם אמו, והיה מתפלל עבורו. כך נהג מדי יום ביומו... במקרה שהיו צריכים אדם שיתנדב ללון עם החולה, לא היסס רבי עקיבא איגר ובעצמו היה נשאר ללון בבית החולה... בהזדמנו לעיר שהיה קיים בה בית חולים, היה הולך בעצמו לבקר את החולים השוכבים שם, התעניין במצבם והתפלל עליהם. בהיותו שם היה מעיין בתקנות בית החולים, ואם מצא איזו שהיא תקנה טובה שלא היתה קיימת בבית החולים שבעירו, היה מעתיקה ומתקנה בעירו. וכן להיפך, אם תקנות בית החולים לא השביעו את רצונו, השתדל להוסיף ולתקן שם ככל האפשר, חביבותו לביקורים הללו לא אמרה די, עד שהלך להנהלת בית החולים

לע"נ הרב אהרן שמעון ב"ר יצחק שלמה ז"ל, לע"נ הרב משה דוד ב"ר שלום העשל ז"ל, לע"נ הרב דניאל ב"ר יעקב ז"ל, לע"נ הרב יעקב יצחק ב"ר אהרן שמעון ז"ל, לע"נ מרת שרה ב"ר יעקב ז"ל, לע"נ מרת צפורה ב"ר אליעזר יצחק ז"ל, לע"נ מרת דינה ב"ר שלום ז"ל